

PRAWO SPADKOWE

W PRAKTYCE
z wzorami pism

Krzysztof Tyła

Dobry eBok

Dobrze się wydajemy

Wyłączenie elementów →
nawigacyjnych w całym eBooku.
Funkcja działa w programie
Adobe Reader od wersji 6.0.

Spis treści →
Następna strona →
Poprzednia strona →

DARMOWY FRAGMENT

Pełna wersja eBooka dostępna jest w serwisie www.DobryeBook.pl

Fragment bezpłatny. Handlowanie publikacją zabronione. Tekst może być kopiowany i powielany w istniejącym układzie strukturalnym i graficznym.

© Copyright Krzysztof Tyła & Wydawnictwo Dobry eBook, Kraków 2011.

Redakcja i korekta: Łukasz Mackiewicz (www.eKorekta24.pl)

Łamanie: Maciej Haudek (www.haudek.com)

Wydawnictwo Dobry eBook
ul. Konecznego 6/58, 31-216 Kraków
e-mail: i.kielar@dobryebook.pl
www.DobryeBook.pl

Spis treści →
Następna strona →
Poprzednia strona →

Prawo spadkowe w praktyce

Z WZORAMI PISM

Krzysztof Tyła

Stan prawny na dzień 1 maja 2011 r.

Kraków 2011

SPIS TREŚCI PEŁNEJ WERSJI EBOOKA

- 1 Ogólna charakterystyka dziedziczenia | 9**
 - 1.1. Pojęcie spadku | 9
 - 1.2. Otwarcie spadku i jego znaczenie | 10
 - 1.3. Zasady oraz skutki prawne dziedziczenia | 10

- 2 Dziedziczenie ustawowe | 12**
 - 2.1. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku | 12
 - 2.2. Dziedziczenie częściowo na podstawie ustawy, a częściowo na podstawie testamentu | 12
 - 2.3. Krąg osób powołanych do spadku z ustawy | 13
 - 2.4. Porównanie zasad dziedziczenia ustawowego sprzed i po nowelizacji, która weszła w życie w dniu 28 czerwca 2009 r. | 14
 - 2.5. Dziedziczenie spadkobierców grupy pierwszej | 17
 - 2.5.1. Skutki rozvodu lub separacji w prawie spadkowym | 17
 - 2.5.2. Dziedziczenie małżonka | 18
 - 2.5.3. Dziedziczenie konkubenta | 20
 - 2.5.4. Dzieci i dalsi zstępni | 20
 - 2.5.5. Dziedziczenie na podstawie przysposobienia (adopcji) | 23
 - 2.6. Dziedziczenie spadkobierców grupy drugiej i trzeciej | 25
 - 2.6.1. Małżonek | 26
 - 2.6.2. Rodzice i rodzeństwo | 26
 - 2.6.3. Małżonek jako jedyny spadkobierca | 28
 - 2.6.4. Dziadkowie spadkodawcy | 29
 - 2.6.5. Pasierbowie spadkodawcy | 29
 - 2.7. Dziedziczenie gminy i Skarbu Państwa | 30

- 3 Testament jako podstawa dziedziczenia | 31**
 - 3.1. Kiedy sporządzony testament jest ważny | 31
 - 3.1.1. Zdolność do sporządzenia testamentu | 32
 - 3.1.2. Sporządzić testament można tylko osobiście | 33
 - 3.1.3. Wady oświadczenia woli | 33
 - 3.1.4. Zakaz testamentów wspólnych | 34
 - 3.1.5. Sporządzenie testamentu z zastrzeżeniem warunku lub terminu | 34
 - 3.2. Przeznaczenie wybranej osobie poszczególnego składnika majątku (zapis) | 34
 - 3.3. Podstawienie | 36
 - 3.4. Przyrost | 37

- 3.5. Forma testamentu | 38
 - 3.5.1. Rodzaje i formy testamentów | 38
 - 3.5.2. Testament holograficzny (własnoręczny) | 39
 - 3.5.3. Testament notarialny | 39
 - 3.5.4. Testament allograficzny | 40
 - 3.6. Odwołanie testamentu | 40
 - 3.7. Ogłoszenie testamentu | 42
- 4 Stanowisko prawne spadkobiercy | 43**
- 4.1. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku | 43
 - 4.1.1. Uprawnienia spadkobiercy | 43
 - 4.1.2. Zdolność spadkobiercy do przyjęcia lub odrzucenia spadku | 44
 - 4.1.3. Śmierć spadkobiercy przed złożeniem oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (transmisja) | 45
 - 4.1.4. Zakaz złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku z zastrzeżeniem warunku lub terminu | 47
 - 4.1.5. Konsekwencje odrzucenia spadku | 47
 - 4.1.6. Odrzucenie spadku z testamentu i przyjęcie z ustawy | 48
 - 4.1.7. Zaskarżenie odrzucenia spadku przez wierzyciela | 48
 - 4.2. Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe | 49
 - 4.2.1. Odpowiedzialność przed przyjęciem spadku | 50
 - 4.2.2. Odpowiedzialność po przyjęciu spadku | 50
 - 4.2.3. Solidarna odpowiedzialność współspadkobierców | 52
 - 4.2.4. Odpowiedzialność spadkobiercy a wartość długów spadkowych | 52
 - 4.2.5. Odpowiedzialność po dziale spadku | 53
 - 4.2.6. Spis inwentarza | 54
 - 4.2.7. Hipoteka na nieruchomości spadkobiercy | 55
 - 4.3. Postępowanie w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku | 56
 - 4.3.1. Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i skutki jego upływu | 56
 - 4.3.2. Postępowanie sądowe | 57
 - 4.3.3. Postępowanie przed notariuszem | 58
 - 4.3.4. Postępowanie o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku bądź zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia | 60
- 5 Zachowek | 63**
- 5.1. Na czym polega zachowek | 63
 - 5.2. Osoby uprawnione do zachowku | 63
 - 5.3. Zobowiązani z tytułu zachowku | 65
 - 5.3.1. Spadkobiercy | 65

- 5.3.2. Obdarowani | 66
 - 5.4. Ustalenie wysokości zachowku | 67
 - 5.4.1. Wielkość udziału spadkowego | 68
 - 5.4.2. Osobiste kwalifikacje uprawnionego | 68
 - 5.4.3. Substrat zachowku | 69
 - 5.4.4. Sposób obliczania wysokości zachowku | 70
 - 5.5. Wydziedziczenie. Testament negatywny | 74
- 6 Dział spadku | 77**
- 6.1. Zasady działu spadku | 77
 - 6.2. Umowny dział spadku | 77
 - 6.3. Sądowy dział spadku | 78
 - 6.3.1. Właściwość sądu | 78
 - 6.3.2. Osoby legitymowane do złożenia wniosku oraz wymogi formalne wniosku | 79
 - 6.3.3. Zakres postępowania | 80
 - 6.3.4. Sposób podziału | 81
 - 6.3.5. Długi spadkowe w postępowaniu działowym | 81
 - 6.4. Zaliczenie darowizn | 82
 - 6.4.1. Osoby zobowiązane do zaliczenia otrzymanej darowizny | 82
 - 6.4.2. Wola spadkodawcy | 82
 - 6.4.3. Darowizny podlegające zaliczeniu | 83
 - 6.4.4. Sposób zaliczania darowizn. Darowizna przewyższająca schedę | 84
 - 6.4.5. Skutki obowiązku zaliczenia darowizn na schedę spadkową w przypadku długów spadkowych | 85
- 7 Inne zagadnienia prawa spadkowego | 87**
- 7.1. Niegodność | 87
 - 7.1.1. Przyczyny niegodności | 87
 - 7.1.2. Ograniczenia w możliwości uznania spadkobiercy za niegodnego | 88
 - 7.1.3. Skutki uznania spadkobiercy za niegodnego | 89
 - 7.2. Zrzeczenie się dziedziczenia | 89
 - 7.3. Zbycie spadku | 90
 - 7.3.1. Przedmiot umowy o zbycie spadku | 90
 - 7.3.2. Skutki umowy o zbycie spadku | 91
 - 7.4. Uprawnienia małżonka i innych osób bliskich zamieszkałych ze spadkodawcą | 92

8 Podatek od spadków | 93

- 8.1. Kiedy powstaje obowiązek podatkowy od nabycia spadku | 93
 - 8.1.1. Nabycie własności rzeczy lub praw tytułem dziedziczenia | 94
 - 8.1.2. Nabycie własności rzeczy lub praw tytułem zapisu lub dalszego zapisu | 94
 - 8.1.3. Nabycie własności rzeczy lub praw tytułem polecenia testamentowego | 95
 - 8.1.4. Nabycie własności rzeczy lub praw tytułem zachowku, jeżeli uprawniony nie uzyskał go w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny lub w drodze dziedziczenia albo w postaci zapisu | 95
 - 8.1.5. Własność rzeczy znajdujących się na terytorium RP | 95
 - 8.1.6. Własność rzeczy znajdujących się poza terytorium RP | 96
- 8.2. Co nie podlega podatkowi? | 96
- 8.3. Zwolnienie podmiotowe od podatku. Grupa zerowa | 97
- 8.4. Warunki nabycia zwolnienia w tzw. grupie zerowej | 98
 - 8.4.1. Warunki podmiotowe i przedmiotowe | 98
 - 8.4.2. Zgłoszenie nabycia | 99
 - 8.4.3. Termin złożenia zgłoszenia. Późniejsze powzięcie wiadomości | 99
 - 8.4.4. Skutki niedopełnienia warunków zwolnienia | 101
- 8.5. Obowiązek podatkowy | 101
 - 8.5.1. Przyjęcie spadku | 101
 - 8.5.2. Wykonanie zapisu, dalszego zapisu lub polecenia | 101
 - 8.5.3. Nabycie z tytułu zachowku | 102
 - 8.5.4. Moment powstania obowiązku podatkowego w przypadku nabycia praw do wkładów oszczędnościowych określonych w art. 1 ust. 2 oraz w przypadku nabycia jednostek uczestnictwa określonych w art. 1 ust. 2 u.p.s.d. | 102
- 8.6. „Odnowienie obowiązku podatkowego” | 102
- 8.7. Podstawa opodatkowania | 103
 - 8.7.1. Podstawa opodatkowania w podatku od spadków i darowizn | 103
 - 8.7.2. Czysta wartość rzeczy i praw majątkowych | 104
 - 8.7.3. Długi i ciężary spadku | 104
 - 8.7.4. Zobowiązania podatkowe jako długi spadku | 105
 - 8.7.5. Wartość rzeczy i praw. Określenie wartości rynkowej przez organ podatkowy | 105
- 8.8. Kwoty wolne od podatku | 106
- 8.9. Grupy podatkowe | 107
 - 8.9.1. Spadkobranie | 107

8.9.2.	Przynależność do grupy podatkowej w przypadku zapisu i polecenia	109
8.10.	Skala podatkowa	109
8.11.	Ulgi mieszkaniowe	110
8.11.1.	Krąg uprawnionych	110
8.11.2.	Zakres przedmiotowy	110
8.11.3.	Warunki nabycia prawa do ulgi mieszkaniowej	111
9	Wzory pism	 113
9.1.	Pozew o zachówek	113
9.2.	Wniosek o sporządzenie spisu inwentarza	115
9.3.	Testament	117
9.4.	Testament z podstawieniem	118
9.5.	Testament z poleceniem	119
9.6.	Testament z wydziedziczeniem	120
9.7.	Testament z zapisem	121
9.8.	Wniosek o dział spadku	122
9.9.	Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy	125
9.10.	Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu	127
	Bibliografia	 129

1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DZIEDZICZENIA

CIACH -----

1.2. Otwarcie spadku i jego znaczenie

Otwarcie spadku następuje z chwilą śmierci spadkodawcy (art. 924 K.c.). Podkreślić jednak należy, że chwila otwarcia spadku w razie uznania osoby za zmarłą lub w razie sądowego stwierdzenia zgonu wynikać będzie z wydanego przez sąd postanowienia, w którym oznaczona zostanie chwila śmierci spadkodawcy (art. 538 K.p.c.).

W chwili otwarcia spadku dochodzi do dziedziczenia. Zgodnie bowiem z treścią art. 925 K.c. **spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku**. Doniosłość chwili otwarcia spadku polega na tym, że stan rzeczy istniejący w chwili otwarcia spadku pozwala na ustalenie:

- 1) zawartości spadku;
- 2) kręgu spadkobierców ustawowych i/lub testamentowych;
- 3) osób uprawnionych do zachowku.

1.3. Zasady oraz skutki prawne dziedziczenia

Powołanie do spadku odbywać się może albo na podstawie **testamentu**, albo na podstawie **ustawy** – czyli zasad prawa spadkowego ustalonych w Kodeksie cywilnym. Możliwa jest również taka sytuacja, że dziedziczenie nastąpi częściowo na podstawie ustawy, a częściowo na podstawie testamentu (zob. rozdział 2.2.).

Reguły ustawowe obowiązują automatycznie, jeśli zmarła osoba nie pozostawiła testamentu. Na mocy testamentu można przekazać majątek **dowolnie wybranej osobie** lub **osobom** – w takim jednak wypadku osobom najbliższym spadkodawcy (zstępny, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy) przysługuje **zachowek**,

którego żądać mogą od spadkobierców ustawowych lub testamentowych (zob. ➔ rozdział 5.).

Dziedziczenie polega na tym, że wskutek jednego zdarzenia prawnego następcą prawny wstępuje w ogół praw i obowiązków majątkowych spadkodawcy. Na spadkobiercę przechodzi całość praw i obowiązków majątkowych należących do spadku. W literaturze (zob. J. S. Piątkowski, *Prawo spadkowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 53) wskazuje się następujące konsekwencje takiego stanu rzeczy:

- Spadkobierca nabywa wszystkie przedmioty majątkowe, zaliczone do spadku, niezależnie od ich charakteru.
- Jeżeli jest kilku spadkobierców, nabywają oni wszyscy razem spadek jako całość. Udział każdego z nich, określany ułamkiem, jest udziałem zarówno w całości spadku, jak i udziałem w poszczególnych przedmiotach należących do spadku. Tym samym nie jest możliwe, aby określone przedmioty majątkowe przechodziły wyłącznie na określonych spadkobierców, nawet w przypadku sporządzenia testamentu o takiej treści (zob. ➔ rozdział 3.).
- Nabycie w drodze dziedziczenia (sukcesji uniwersalnej) jest nabyciem pochodnym, co oznacza, że prawa majątkowe należące do spadku przechodzą w takim zakresie, w jakim przysługiwały one spadkodawcy.
- Na spadkobiercę przechodzą także te prawa majątkowe, które spadkodawca przeznaczył innej osobie w drodze zapisu, a zapisobiorca uzyskuje jedynie względem spadkobiercy roszczenie o przeniesienie na niego odpowiedniego prawa (zob. ➔ rozdział 3.).

Nabycie spadku z chwilą śmierci spadkodawcy następuje co prawda z **mocy prawa**, ale nie ma charakteru ostatecznego. Spadkobierca, jeśli nie zrzekł się dziedziczenia (zob. rozdział 7.2.), może bowiem już po otwarciu spadku:

- odrzucić go;
- zostać uznany za niegodnego dziedziczenia
- lub być wyłączony od dziedziczenia.

2 DZIEDZICZENIE USTAWOWE

CIACH

2.3. Krąg osób powołanych do spadku z ustawy

Krąg spadkobierców ustawowych wyznaczany jest przez **związki rodzinne**. Kodeks cywilny przewiduje ustawowe dziedziczenie następujących bliskich spadkodawcy:

- małżonka, zstępnych (np. dzieci, wnuków) bez ograniczenia stopniem pokrewieństwa (art. 931 K.c.);
- rodziców (art. 932 § 1-3 K.c.);
- rodzeństwa spadkodawcy oraz ich zstępnych (932 § 4-5 K.c.);
- dziadków spadkodawcy i ich zstępnych (art. 934 K.c.);
- dzieci małżonka spadkodawcy, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku (art. 934¹ K.c.).

Dopiero w razie braku ww. osób dziedziczy gmina lub Skarb Państwa.

Obecnie prawo spadkowe wyróżnia **sześć grup**, które powołane są do spadku z ustawy:

- 1) małżonek i dzieci spadkodawcy, a jeżeli dziecko nie dożyło otwarcia spadku – w jego miejsce wchodzi jego zstępni;
- 2) małżonek spadkodawcy i jego rodzice;
- 3) małżonek i rodzeństwo spadkodawcy oraz ich zstępni;
- 4) dziadkowie spadkodawcy i ich zstępni;

- 5) dzieci małżonka spadkodawcy (pasierbowie) pod warunkiem, że w chwili otwarcia spadku ich rodzice już nie żyją;
- 6) w razie braku ww. osób majątek po spadkodawcy dziedziczy gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy lub – jeżeli ostatniego miejsca spadkodawcy w Polsce nie da się ustalić albo miejsce takie znajdowało się za granicą – Skarb Państwa.

Grupy te dochodzą do dziedziczenia w ustalonej kolejności, mianowicie w ten sposób, że jeśli grupa wcześniejsza dochodzi do dziedziczenia, dalsza grupa jest od niego wyłączona.

CIACH -----

Ujmując powyższe w prosty schemat (bez określenia wysokości udziałów spadkowych oraz nie dokonując podziału na grupy spadkobierców), ustalenie osób uprawnionych do spadku z ustawy przedstawia się następująco:

1. Po zmarłych przed 28 czerwca 2009 r.

I. Gdy spadkobierca pozostawił zstępnych:

- dzieci, a jeśli nie dożyły spadku – wnuki, prawnuki;
- małżonek.

II. Gdy spadkobierca nie pozostawił zstępnych:

- małżonek;
- rodzice;
- rodzeństwo, a jeśli brat czy siostra nie dożyli spadku – zstępni rodzeństwa (siostrzeńcy, siostrzenice, bratankowie, bratanice, ich dzieci).

III. W razie braku ww. osób:

- gmina, Skarb Państwa.

2. Po zmarłych po 28 czerwca 2009 r.

I. Gdy spadkobierca pozostawił zstępnych:

- dzieci, a jeśli nie dożyły otwarcia spadku – wnuki, prawnuki;
- małżonek.

II. Gdy spadkobierca nie pozostawił zstępnych:

- małżonek;
- rodzice.

III. Gdy spadkobierca nie pozostawił zstępnych i nie żyje jeden z rodziców:

- małżonek;
- żyjący rodzic;
- rodzeństwo, a jeśli żadne z rodzeństwa nie dożyło otwarcia spadku – zstępni rodzeństwa.

IV. Gdy spadkobierca nie pozostawił zstępnych i nie żyje małżonek, rodzice, rodzeństwo ani zstępni rodzeństwa:

- dziadkowie.

V. Gdy spadkobierca nie pozostawił zstępnych i nie żyje małżonek, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa oraz dziadkowie:

- w miejsce każdego z dziadków – ich zstępni (wujowie i ciotki), a w razie ich braku – cioteczne i stryjeczne rodzeństwo spadkodawcy.

VI. W przypadku braku małżonka i wew. krewnych oraz biorąc pod uwagę fakt, iż nie żyją rodzice dzieci małżonka spadkodawcy (pasierbów):

- pasierbowie.

VII. W przypadku braku ww. osób:

- gmina, Skarb Państwa.

Wielkość udziałów poszczególnych spadkobierców szczegółowo określa Kodeks cywilny, o czym będzie mowa w dalszej części tego rozdziału.

CIACH

PRZYKŁAD 1

Spadkodawca w chwili śmierci **pozostawał w związku małżeńskim** oraz miał dwoje dzieci. Jedno z dzieci nie dożyło otwarcia spadku i pozostawiło dwoje dzieci (wnuków spadkodawcy).

Udziały spadkowe wynoszą: małżonka – $\frac{1}{3}$; dziecko żyjące w chwili otwarcia spadku – $\frac{1}{3}$. Z uwagi na to, że jedno dziecko nie dożyło otwarcia spadku, jego część przypada jego dzieciom, czyli wnukom spadkodawcy. Każde z wnuków otrzyma więc po $\frac{1}{6}$ części. Przyjmując wspólny mianownik dla wszystkich spadkobierców, ich udziały wynoszą: małżonek – $\frac{2}{6}$; każde z dzieci spadkodawcy – $\frac{2}{6}$; każdy z wnuków – $\frac{1}{6}$.

PRZYKŁAD 2

Spadkodawca, który **nie pozostawał w związku małżeńskim**, miał troje dzieci. Jedno z nich nie dożyło otwarcia spadku i pozostawiło troje dzieci (wnuków spadkodawcy).

Udziały spadkowe wynoszą: dwoje dzieci żyjących w chwili otwarcia spadku – po $1/3$ części; wnuki spadkodawcy (dzieci spadkobiercy zmarłego wcześniej) – każde po $1/9$ ($1/3 \times 1/3$) części. Przyjmując wspólny mianownik dla wszystkich spadkobierców, ich udziały wynoszą: każde z dzieci – $3/9$; każdy z wnuków – $1/9$.

CIACH

3 TESTAMENT JAKO PODSTAWA DZIEDZICZENIA

3.1. Kiedy sporządzony testament jest ważny

Samo słowo „testament” używane jest w dwóch znaczeniach: jako dokument, który zawiera oświadczenie woli testatora, i jako czynność prawna posiadająca określone cechy. Testament to jedyna czynność prawna, w której osoba fizyczna może rozrządzić swoim majątkiem na wypadek śmierci (art. 941 K.c.). Wynika z tego, że nie jest dopuszczalne ani zawarcie umowy dziedziczenia, ani też dokonanie darowizny na wypadek śmierci (zob. L. Kaltenbek-Skarbek, W. Żurek [w:] *Prawo spadkowe*, Lex/el 2007). Skutki prawne testamentu powstają z chwilą śmierci spadkodawcy. Z uwagi na takie skutki testament może być sporządzony jedynie przez osoby fizyczne.

Sankcja nieważności występuje m.in. w następujących przypadkach:

CIACH

3.5. Forma testamentu

3.5.1. Rodzaje i formy testamentów

Prawo polskie przewiduje dwie kategorie testamentów: **zwykłe** i **szczególne**.

Testament zwykły, występujący w trzech formach (jako testament własnoręczny, notarialny, alograficzny), może zostać sporządzony przez każdą osobę, mającą zdolność testowania.

Z kolei **testamenty szczególne** (w formie ustnej, w formie testamentu sporządzonego na polskim statku morskim lub powietrznym bądź w formie testamentu wojskowego) mogą być sporządzone tylko wtedy, gdy spełnione zostały dodatkowe warunki przewidziane w ustawie.

3.5.2. Testament holograficzny (własnoręczny)

Testament własnoręczny polega na pisemnym oświadczeniu woli spadkodawcy, który je:

- w całości ręcznie napisać;
- podpisać;
- opatrzył datą.

Dla ważności takiego testamentu wystarczające jest – co do zasady – napisanie go w całości pismem ręcznym przez spadkodawcę oraz podpisanie. Brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu, jeśli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów (art. 949 § 2 K.c.).

Wymóg własnoręcznego napisania testamentu jest **bezwzględny**, co oznacza, że nawet napisanie w części testamentu przy użyciu środków techniki czyni go nieważnym. Ten sam skutek wywołuje brak podpisu. Podpis pod testamentem w zasadzie powinien składać się z imienia i nazwiska lub przynajmniej nazwiska.

3.5.3. Testament notarialny

Kodeks cywilny nie określa wymagań formalnych, jakim ma odpowiadać testament notarialny. Stwierdza jedynie lakonicznie, że testament może zostać sporządzony w formie aktu notarialnego. Oznacza to odesłanie do przepisów ustawy z 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (j.t. Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158), przede wszystkim do art. 79-95.

Forma testamentu notarialnego daje spadkodawcy **wysoki stopień bezpieczeństwa**, wyrażającego się w zgodności treści testamentu z jego rzeczywistą wolą. Udział osoby z wykształceniem prawniczym chroni ponadto przed sporządzeniem testamentu w sposób sprzeczny z ustawą, a także przed nieprecyzyjnym sformułowaniem ostatniej woli (zob. E. Skowrońska-Bocian, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki*, Warszawa 2009, s. 112).

3.5.4. Testament allograficzny

Trzecią formą testamentu zwykłego jest testament allograficzny. Sporządzenie testamentu alograficznego następuje w ten sposób, że spadkodawca **w obecności dwóch świadków** oświadcza swoją wolę **ustnie** wobec określonej **osoby urzędowej**. Oświadczenie spadkodawcy spisuje się w protokole, z podaniem daty jego sporządzenia. Protokół zostaje odczytany spadkodawcy w obecności świadków, a następnie podpisany przez:

- spadkodawcę;
- osobę, wobec której spadkodawca oświadczył swoją wolę;
- oraz świadków.

Jeżeli spadkodawca nie może podpisać protokołu, należy to zaznaczyć w protokole z podaniem przyczyny braku podpisu (art. 951 § 1-2 K.c.). Niezachowanie któregoś z ww. wymagań pociąga za sobą **nieważność testamentu**.

Sporządzając testament allograficzny, spadkodawca ma obowiązek oświadczyć swoją wolę **ustnie**. Nie może skorzystać z innego systemu znaków, np. z języka migowego. Wynika to wyraźnie z art. 951 § 3 K.c., który wyklucza możliwość skorzystania z tej formy testamentu przez osoby głuche i nieme.

CIACH -----

1
2
3
4
5
6
7
8
9

4 STANOWISKO PRAWNE SPADKOBIERCY

4.1. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku

4.1.1. Uprawnienia spadkobiercy

Pomimo że spadkobierca nabywa spadek z mocy prawa z chwilą śmierci spadkodawcy (zob. ➔ rozdział 1.), nabycie to nie ma charakteru definitywnego, ponieważ spadkobierca może w oznaczonym terminie bądź spadek odrzucić, bądź go przyjąć. Spadkobierca ma wybór pomiędzy trzema uprawnieniami, a mianowicie może:

- przyjąć spadek **wprost** (bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe);
- przyjąć spadek z **dobrodziejstwem inwentarza** (z ograniczeniem odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku);
- spadek **odrzuć** (złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku powoduje, że spadkobierca jest traktowany tak, jakby nie dożył otwarcia spadku).

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku składa się **przed sądem** albo **przed notariuszem** (art. 640 § 1 K.p.c.). Na skutek złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku nabycie przez spadkobiercę praw i obowiązków spadkowych staje się **ostateczne**, co oznacza, że spadkobierca, który złożył oświadczenie o przyjęciu (odrzuć) spadku, nie może już swego oświadczenia zmienić.

CIACH -----

4.2. Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe

Z uprawnieniem spadkobiercy do przyjęcia spadku (wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza) bądź jego odrzucenia ściśle wiąże się kwestia **odpowiedzialności za**

długi spadkowe. Odpowiedzialność ta powstaje z mocy prawa z chwilą otwarcia spadku, a zatem jeszcze przed złożeniem oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Odpowiedzialność za długi spadkowe kształtuje się w zróżnicowany sposób i zależy od:

- tego, czy chodzi o okres przed przyjęciem spadku, czy po jego przyjęciu;
- treści oświadczenia o przyjęciu spadku
- oraz od tego, czy nastąpił dział spadku (w przypadku dojścia do dziedziczenia więcej niż jednego spadkobiercy).

Odpowiedzialność spadkobiercy polega na tym, że wierzyciel spadkowy, a zatem osoba będąca wierzycielem w stosunku do spadkodawcy lub osoba, dla której powstały określone roszczenia w związku z otwarciem spadku (uprawniony do zachowku, zapisobiorca, osoba ponosząca koszty pogrzebu), ma możliwość skierowania do majątku spadkobiercy egzekucji, na wypadek gdyby ten nie spełnił dobrowolnie ciążącego na nim obowiązku świadczenia (zob. E. Skowrońska-Bocian, *Prawo spadkowe*, Warszawa 2009, s. 145).

Odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe ma charakter **odpowiedzialności osobistej**. Odpowiedzialność ta polega na tym, że jeżeli dłużnik nie wykona swego zobowiązania, wierzyciel może poszukiwać zaspokojenia z całego majątku dłużnika.

Jak podkreślono wyżej, zakres odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe jest zróżnicowany i zależy **nie tylko od treści oświadczenia o przyjęciu spadku**, ale także od tego, czy chodzi o okres:

- przed przyjęciem spadku;
- po przyjęciu spadku
- oraz czy nastąpił dział spadku.

PRZYKŁAD

Spadkodawca zmarł 30 kwietnia 2010 r. Jedyne spadkobierca – syn Michał – mający pełną zdolność do czynności prawnych powziął wiadomość o śmierci ojca w dniu 30 kwietnia 2010 r., jednak nie podejmował żadnych czynności związanych ze złożeniem wniosku o stwierdzenie nabycia spadku. W dniu 6 października 2010 r. dowiedział się o tym, iż zmarły ojciec przed śmiercią zaciągnął kilka kredytów. W dniu 11 października 2010 r. Michał złożył w sądzie wniosek o stwierdzenie nabycia spadku. Sąd wyznaczył rozprawę na 12 listopada 2010 r. Z uwagi na fakt, iż rozprawa wyznaczona została po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania, Michałowi nie przysługuje uprawnienie do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku lub przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a co za tym idzie – przyjął on spadek wprost, a tym samym odpowiada bez ograniczenia za długi spadkowe ojca.

CIACH

5 ZACHOWEK

5.1. Na czym polega zachówek

Spadkodawca w wyniku sporządzenia testamentu może ustanowić spadkobiercą całego swojego majątku osobę spoza kręgu najbliższej rodziny. Powołanie do spadku takiej osoby może prowadzić do pokrzywdzenia osób najbliższych spadkodawcy, które niejednokrotnie przyczyniają się do tworzenia lub powiększania majątku spadkowego. Złagodzeniu skutków rozrządzeń testamentowych, które są niekorzystne dla osób najbliższych spadkodawcy, służy właśnie **prawo do zachowku**.

Prawo to wyraża się możliwością żądania od spadkobiercy zapłaty określonej sumy pieniężnej, która stanowi równowartość pewnego ułamka części, w jakiej osoby te dziedziczyłyby spadek, gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego. Prawo do żądania tej sumy **nie oznacza jednak, że osoby uprawnione do zachowku odzyskują status spadkobiercy**. Osoba powołana do dziedziczenia w testamencie (którą może być także osoba z kręgu uprawnionych do zachowku) pozostaje spadkobiercą, z tym tylko, że ma obowiązek spłaty na rzecz osób uprawnionych określonych sum z tytułu zachowku (zob. L. Kaltenbek-Skarbek, W. Żurek, *Prawo spadkowe*, Lex/el 2007). Zachówek zapewnia zatem osobom wskazanym w ustawie (zob. ➔ rozdział 5.2.) określoną korzyść ze spadku, nawet wbrew woli zmarłego.

Zachówek nie tylko chroni spadkobierców ustawowych od niekorzystnych rozrządzeń testamentowych, ale także stanowi ochronę przed pokrzywdzeniem ich poprzez dokonywanie przez spadkodawcę darowizn. W tym przypadku roszczenie o zachówek może być realizowane także przeciwko osobom, które uzyskały od spadkodawcy darowiznę, bez względu na to, czy są spadkobiercami (zob. rozdział 5.3.).

5.2. Osoby uprawnione do zachowku

Uprawnienie do zachowku oparte jest na istnieniu bliskiej więzi rodzinnej między spadkodawcą a uprawnionym. Uprawnionymi do zachowku są:

- zstępni;
- małżonek
- oraz rodzice spadkodawcy (art. 991 § 1 K.c.).

Powstanie uprawnienia do zachowku jest przy tym uzależnione od tego, aby w konkretnym stanie faktycznym osoby te były powołane do spadku z ustawy. Rodzice spadkodawcy mogą być uprawnieni do zachowku jedynie w sytuacji, gdy spadkodawca nie pozostawił dzieci.

PRZYKŁAD 1

Spadkodawca w wyniku sporządzenia testamentu powołał do dziedziczenia swego najbliższego kolegę. Spadkodawca pozostawił małżonka i dwoje dzieci. Małżonek i dzieci nabędą prawo do zachowku, natomiast prawa tego nie nabędą rodzice spadkodawcy, gdyż w tym przypadku nie dochodzą oni do dziedziczenia z ustawy.

Uprawnienie do zachowku przysługuje zatem przede wszystkim dzieciom i małżonkowi spadkodawcy. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, do zachowku uprawnione są jego dzieci, czyli wnuki spadkodawcy itd.

CIACH -----

PRZYKŁAD 3 (OBLICZANIE ZACHOWKU)

Spadkodawca pozostawił trzech pełnoletnich, zdolnych do pracy synów, dziedziczących w częściach równych. Wartość majątku spadkowego wynosi 90 000 zł, żadne darowizny nie podlegają doliczeniu.

Udział stanowiący podstawę obliczenia zachowku wynosi zatem $1/3$, a należny zachówek – $1/6$ substratu zachowku. Zachówek należny każdemu z uprawnionych wynosi zatem 15 000 zł ($90\,000\text{ zł} \times 1/6 = 15\,000\text{ zł}$).

CIACH -----

8 PODATEK OD SPADKÓW

CIACH -----

8.2. Co nie podlega podatkowi?

Mimo że w określonych przypadkach związanych z nabyciem praw i obowiązków powstaje obowiązek podatkowy, prawo przewiduje również stany faktyczne, których zaistnienie **w ogóle nie rodzi obowiązku podatkowego** (wyliczone w art. 3 u.p.s.d.).

Praktycznym skutkiem wyłączenia z opodatkowania stanów faktycznych wymienionych w art. 3 u.p.s.d jest to, iż nabycie rzeczy lub praw majątkowych określonych w tym przepisie nie wiąże się z obowiązkiem złożenia przez nabywcę zeznania podatkowego o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych zgodnie z art. 17a u.p.s.d.

Zgodnie z przepisem art. 3 u.p.s.d. **podatkowi nie podlega:**

CIACH -----

8.3. Zwolnienie podmiotowe od podatku. Grupa zerowa

Zwolnienie od podatku polega na tym, że chociaż określony stan faktyczny lub prawny spowodowałby opodatkowanie, **przepis ustanawiający zwolnienie wyłącza go z opodatkowania.**

Ustawa o podatku od spadków i darowizn zawiera zarówno przepisy przewidujące:

- zwolnienia **przedmiotowe**, czyli zwolnienia dotyczące nabycia szczegółowo wymienionych praw majątkowych, zawarte w art. 4 u.p.s.d. (katalog tych praw zawiera wyciąg z przepisów ustawy – zob. oddzielny plik z wyciągiem z ustaw);

- jak i **podmiotowe**, czyli zwolnienia dotyczące praw majątkowych nabytych przez wymienione w ustawie podmioty.

Odnosnie do zwolnień **podmiotowych** od **dnia 1 stycznia 2007 r.** obowiązuje przepis art. 4a u.p.s.d., wprowadzający tzw. **grupę zerową** i przewidujący zwolnienie od obowiązku zapłaty podatku.

CIACH -----

8.4.2. Zgłoszenie nabycia

Zgłoszenie nabycia jest warunkiem nabycia prawa do zwolnienia podatkowego. Zgłoszenie składa się na formularzu SD-Z2 (do dnia 30 września 2009 r. można było wykorzystywać formularz SD-Z1).

8.4.3. Termin złożenia zgłoszenia. Późniejsze powzięcie wiadomości

Od dnia 1 stycznia 2009 r. termin zgłoszenia w każdym przypadku nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych wynosi

CIACH -----

Termin ten stosuje się tylko wtedy, gdy obowiązek podatkowy **powstał po dniu 31 grudnia 2008 r.** Jeżeli natomiast obowiązek podatkowy powstał **przed dniem 1 stycznia 2009 r.**, stosuje się termin miesięczny, obowiązujący do dnia 31 grudnia 2008 r.

CIACH -----

9 WZORY PISM

CIACH -----

9.3. Testament

Poznań, 4 lutego 2011 r.

Testament

Ja, Michał Michałowski, zamieszkały w Poznaniu przy ul. Gdańskiej 8, legitymujący się dowodem osobistym ATY 112211, świadomy podejmowanej czynności i bez jakiegokolwiek przymusu, oświadczam, iż do całości spadku po mnie powołuję swojego syna, Erwina Michałowskiego, zamieszkałego we Wrześni przy ul. Poznańskiej 1.

Michał Michałowski

CIACH -----

9.6. Testament z wydziedziczeniem

Radzymin, 2 lutego 2011 r.

Testament z wydziedziczeniem

§ 1

Ja, Adam Kowalski, zamieszkały w Radzyminie, urodzony dnia 1 października 1952 r. w Warszawie, powołuję do całości spadku swojego wnuka – Aleksandra Krzemińskiego, syna Michała i Malwiny, urodzonego dnia 02.03.2000 r. w Warszawie.

§ 2

Jednocześnie pozbawiam zachowku (wydziedziczam) córkę Malwinę, urodzoną we wrześniu 1978 r. w Radzyminie, gdyż uporczywie nie dopełnia ona wobec mnie obowiązków rodzinnych, w szczególności nie interesuje się moim losem, nie pomaga w długotrwałej chorobie oraz nie utrzymuje ze mną jakichkolwiek kontaktów od co najmniej dziesięciu lat.

Adam Kowalski

CIACH

To był tylko FRAGMENT eBooka. Masz ochotę na więcej?

➔ [Zamów pełną wersję eBooka](#)
Prawo spadkowe w praktyce z wzorami pism

Czeka Cię sprawa spadkowa, złożenie pozwu o zachówek lub sporządzenie testamentu, a nie wiesz, jak sobie z tym poradzić? Oto poradnik, dzięki któremu SAMODZIELNIE załatwisz sprawy spadkowe i przygotujesz odpowiednie pisma (znajdziesz tu **aż 10 wzorów pism**, m.in. wzór testamentu, pozwu o zachówek czy wniosku o stwierdzenie nabycia spadku).

Z eBooka dowiesz się m.in., jak:

- przeprowadzić sprawę spadkową i uzyskać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku,
- sporządzić testament,
- sporządzić pozew o zachówek,
- przeprowadzić dział spadku,
- rozliczyć się z urzędem skarbowym w sprawie podatku od spadku.

Nie czekaj z załatwieniem spraw spadkowych
– zwłoka w czasie może kosztować Cię znacznie więcej niż ten poradnik!

Jeśli będziesz zwlekał i przekroczysz określone w prawie terminy, może się zdarzyć, że:

- nabędziesz spadek ze wszystkimi długami zmarłego,
- przedawni się Twoje prawo do zachowku,
- będziesz musiał zapłacić podatek od spadku, którego mogłeś nie płacić w OGÓLE!

➔ [Zamów pełną wersję eBooka](#)
Prawo spadkowe w praktyce z wzorami pism

